jaartelling leefde en dat de Mahâwagga in zijne thans bekende redactie reeds lang vóór dien tijd bestond, dan ligt het voor de hand te veronderstellen dat de geschiedenis der haarreliëk eerst toegevoegd is in een betrekkelijk laat tijdperk toen de reliëkdienst in zwang was gekomen.¹

In een ander geschrift van denzelfden Buddhaghosha, eenen commentaar op den Anguttara-Nikâya, worden wij bekend gemaakt met de voorgeschiedenis van de twee merkwaardige kooplieden, wier naam bij de Buddhisten zulk eenen goeden klank heeft. Buddhaghosha weet ons te vertellen dat ontelbare millioenen jaren geleden die twee kooplieden en broeders geboren werden in eene voorname familie in de provincie Hansawatî (in Râmaña, een deel van Burma); hoe zij eens den toenmaligen Buddha, Padmottara, hoorden preeken en getuigen waren dat twee personen belijdenis als leeken aflegden; hoe zij dien ten gevolge, na gedurende millioenen jaren herhaaldelijk als god en mensch herboren te zijn geweest, weder ter wereld kwamen als Tapussa en Bhallika te Asitañjana-nagara, toen de Bodhisatwa (Siddhârtha) de alwijsheid bereikte. Terwijl zij eens als kooplieden reisden met 500 wagens had het gedenkwaardige voorval plaats dat volgens de meest authentieke bronnen hierboven beschreven is.

De inscriptie van de Shwe Dagon geeft van het vertelsel deze lezing, welke ik in de Engelsehe vertolking van Dr. Forchhammer mededeel:

"One day two brothers came with a large boat loaded with rice from the kingdom of Ukkala (Skr. Utkala) to trade: those two brothers were very religious and sought to increase their merit by many offerings. A fairy, once their relation, said to them: "search for the Parathaking (d. i. de Buddha), who has for the first time" (obtained Buddhahood) The two brothers, who were merchants, when hearing the words of the Nat daughter repaired to Buddha and laid honey-cakes adorned with golden flowers before Parathaking and said "accept of us the rice-cakes and honey-cakes that rich blessing may accrue to us from this offering." Dan volgt de geschiedenis van de vier Groote Heerschers der windstreken, de verorbering der spijsen door den Buddha en de geloofsbelijdenis der twee broeders. Het slot luidt: "The two brothers then returned to

¹ De bewijzen voor den lateren oorsprong der reliëken vindt de lezer desverkiezende in mijne Geschiedenis van het Buddhisme in Indië, II, 204.

Ramaññadesa to the city Asitañjana, after having obtained from Parathaking eight hairs from his head; these they enshrined, after their return to their native country, in the thapana (d. i. oprichting) of a pagoda, which they had erected for this purpose, on the top of the Tamagatta hill lying to the east of Asitañjana."

Dr. Forchhammer tracht op grond van de door hem verzamelde gegevens het betoog te leveren dat men onder Utkala van den Mahâwagga niet Orissa verstaan moet, ofschoon hij weet dat Utkala een uit allerlei Indische bronnen overbekende naam van Orissa is, maar eene streek in Burma, dat oudtijds Utkala, later Hansawatî heette. Hij laat zich over dit punt in dezer voege uit:

"De Mahâwagga en de commentaar er op verklaren dat de twee kooplieden van Utkala kwamen en in den commentaar op den Aṅguttara-Nikâya noemt Buddhaghosha de stad van waar zij kwamen en waar zij de pagode (Dagob) na hunne terugkomst oprichtten: Asitañjana, hetwelk de naam was van eene oude stad op de heuvels ten noordwesten van de pagode Shwe Dagon in Utkala-deça, het latere Hansawatî. Er is geen twijfel aan of Buddhaghosha doelt in de aangehaalde passage op Achterindië en niet op Orissa, en tegenover de eenparige verklaringen der inlandsche geschiedbronnen, de bijzonderheden vermeld in de inscripties van de Shwe Dagon, de getuigenissen aangehaald uit den Buddhistischen canon, de commentaren in Indië geschreven en de volledige afwezigheid van mededingende aanspraken of voorstellingen van het tegendeel, kunnen er geen redelijke tegenwerpingen geopperd worden wanneer men de oprichting van de Shwe Dagon in verband brengt met Tapussa en Bhallika en wanneer men 't bestaan van Asitañjananagara in Utkala-deça in de 5de of 6de eeuw v. Chr. als een geloofwaardig feit in de vroegere geschiedenis van Britsch Burma beschouwt."

Op gevaar af dat de tegenwerpingen die ik ga opperen voor "onredelijk" zullen uitgekreten worden, zal ik de redeneeringen en gevolgtrekkingen van Dr. Forchhammer aan een, naar ik hoop, gepaste kritiek onderwerpen.

Het is onbetwistbaar dat volgens den Mahâwagga de twee kooplieden van Utkala kwamen. Hoewel nu 't geheele verhaal in dat heilige boek niet alleen een sprookje, maar zelfs een dom ineengezet sprookje is, want in plaats van de onmogelijke aanleiding tot de ontmoeting had de verteller licht een denkbaar geval kunnen uitdenken, blijkt er toch uit dat de redacteurs

van den Mahâwagga Utkala kenden. Dat zij daaronder een ander Utkala dan het in Voorindië gelegene zouden verstaan hebben, blijkt uit niets. Zelfs de Engelsche vertalers hebben niet geschroomd achter Utkala tusschen twee haakjes „Orissa“ te plaatsen. Dat Buddhaghosha de twee broeders als inboorlingen van Asitañjana-nagara voorstelt, is onbetwistbaar; dat hij die stad in Hansawatî plaatst, blijkt niet; hij zegt alleen dat vóór veel millioenen jaren de broeders, die later als Tapussa en Bhallika zouden geboren worden, in Hansawatî leefden. Geloofst iemand op gezag van Buddhaghosha dat Hansawatî reeds zoo lang vóór 't jaar nul bestond? Zoo niet, met welk recht beroept men zich op zijn gezag ten aanzien van een feit dat minstens 800 jaar vóór zijn tijd zou hebben plaats gehad? Wat betee-kent voorts de eenparigheid van berichten, zoolang men niet tevens bewijst dat ze onafhankelijk van elkaar ontstaan zijn? Wel verre nu dat men zulk een bewijs zou kunnen geven, zal ieder erkennen dat ze behoudens verklaarbare toevoegselen en opsmukkingen uit één bron gevloeid zijn.

Wij komen nu tot de bijzonderheden der inscripties van de Shwe Dagon van 1485 na Chr. Deze bewijzen inderdaad iets, maar juist het tegendeel van hetgeen men er wel in zou willen vinden. Er staat namelijk deze bijzonderheid in dat de twee broeders met „a large boat“ kwamen van het koninkrijk Utkala. Waarom met eene boot? In Buddhaghosha's inleiding op de Jâtaka's heet het uitdrukkelijk dat zij met 500 vrachtwagens van Utkala kwamen. Die 500 wagens zijn geen verzinsel van Buddhaghosha. In het zeer uitvoerig verhaal van de geschiedenis van de twee kooplieden Trapusha en Bhallika in den Lalita-Wistara ¹ — een verhaal dat Dr. Forchhammer onvermeld laat — komen die vijfhonderd wagens evenzeer voor. Daar het stuk te uitvoerig is om hier in zijn geheel medegedeeld te worden, vergenoeg ik mij met op te merken dat het beloop der geschiedenis zakelijk geheel overeenkomt met de lezing van den Mahâwagga en de voorrede van Buddhaghosha op de Jâtaka's, behalve dat er van de schenking der haarreliken nog geen sprake is, zoodat de grondslag van de redactie in den Lalita-Wistara hoogstwaarschijnlijk veel ouder is dan Buddhaghosha's voorrede. De aanhef van 't verhaal in den Lalita-Wistara, voor zooverre het noodig is, dien hier

¹ Bl. 493.

aan te halen, luidt: „Te dien tijde waren twee gebroeders uit het Noorderland, de kooplieden Trapusha en Bhallika, met eenen grooten voorraad koopwaren op reis van Dekkhan naar 't Noorderland, met een groote karavaan, 500 volgeladen wagens.“ Aangezien Orissa tot Dekkhan gerekend wordt, bestaat er tusschen den Mahâwagga en den Lalita-Wistara geen tweestrijd. Immers de Mahâwagga laat zich in 't geheel niet uit over de woonplaats van de twee broeders, zegt alleen dat zij op reis waren van Utkala. Indien Buddhaghosha niet verstrooid geweest is moet hij beseft hebben dat men met 500 wagens niet over zee reist, en dat de vermelding van wagens elke gedachte aan een Utkala aan gene zijde van den golf van Bengaleu uitsluit. Mocht hij dat niet begrepen hebben, de opsteller van de inscriptie van de Shwe Dagon of een ander, door hem gevolgde autoriteit, moet dat zeer wel ingezien hebben en hij had daarom de voorzichtigheid de wagens te veranderen in een „grootte boot“, dewijl anders van de aanspraken van Râmañdesa in Burma om voor het Utkala der heilige schrift door te gaan niets te recht zou komen.

De meening van Dr. Forchhammer dat er buiten een Utkala in Britsch Burma geen streek aanspraak doet gelden om de woonplaats van Trapusha en Bhallika geweest te zijn, is reeds door de verwijzing naar den Lalita-Wistara vervallen. Doch dit boek is niet de eenige autoriteit, die de kooplieden als uit het Noorderland, d. i. Noordelijk Indië en aangrenzende streken, afkomstig voorstelt. Uit de berichten van den Chineeschen pelgrim Hiuen Thsang¹ schijnt men te moeten opmaken dat eene stad niet ver van Balkh de eer had de twee kooplieden onder hare zonen te tellen. Het verhaal dat de Chinees te Teui bij Balkh in Bactrië gehoord had, luidt veel minder sprookjesachtig dan in den Mahâwagga en de overige aangehaalde geschriften, zonder daarom een greintje geloofwaardiger te zijn. Het karakteristieke vertelsel der Bactrische monniken moge hier, naar de vertaling van Stanislas Julien, eene plaats vinden.

„Jadis, lorsque le Bouddha commença à obtenir le fruit de Bodhi (de l'Intelligence), il courut vers l'arbre Pou-ti (Bodhidrouma); puis il se rendit dans la forêt des Cerfs (Mrigadâva). Dans ce moment, deux maîtres de maison l'ayant reconnu à l'éclat de sa majesté, lui offrirent de la farine de froment

¹ Mémoires (vert. van Stanislas Julien) I, 33.

torrifié et du miel. L'Honorable du siècle leur expliqua le bonheur des hommes et des dévas, et ils furent les premiers de tous qui reçurent de sa bouche la connaissance des cinq défenses et des dix vertues ¹. Quand ils eurent entendu l'enseignement de la loi, ils lui demandèrent quelque chose qu'ils pussent honorer, et, sur le champ, Jou-lai (le Tathâgata) leur donna une partie de ses cheveux et de ses ongles." Toen de twee kooplieden op het punt waren naar hun geboorteland terug te keeren, vraagden zij den Tathâgata hoe men hem moest vereeren, waarop hij hun zijn heele plunje, nl. zijne drie kleedingstukken, zijn bedelschaal mitsgaders deksel, en zijnen stok schonk, met bevel dat elk dier voorwerpen door de oprichting van een Dagob moest vereerd worden. "Ces deux hommes ayant reçu les ordres du Bouddha, s'en retournèrent séparément dans leur ville natale; et alors, conformément au modèle que le Saint leur avait prescrit, ils élevèrent avec respect des Stoûpas. Ce furent là les premiers de tous les monuments que l'on bâtit en l'honneur de la loi de Chi-kia (Câkyâ)."

Eenigszins nauwkeuriger, hoezeer beknopter, is het bericht in de Levensbeschrijving van Hiuen Thsang ², waar men van de twee Stûpa's in 't land van Balkh leest: "Or, ces deux tours divines sont précisément celles que les deux maîtres de maison construisirent en ce lieu, avant de retourner dans leur royaume."

Er heerscht eenige verwarring en tegenstrijdigheid in de twee berichten, doch het is onmiskienbaar dat de twee heilighdommen in het rijk van Balkh identisch waren met de twee door Trapusha en Bhallika opgerichte ter eere van de haren, nagels enz. van den Tathâgata.

Het kan niet bij mij opkomen de aanspraken van Bactrië tegenover die van Burma te verdedigen. Alleen wenschte ik te doen uitkomen dat in de eerste helft der 7de eeuw twee Stûpa's in Bactrië werden geacht gesticht te zijn door de twee kooplieden en dat volgens den Lalita-Wistara Trapusha en Bhallika uit het Noorderland afkomstig waren. Daar men aan Hiuen Thsang eene uitgebreide kennis van allerlei Buddhisti-

¹ In den Mahâwagga zegt de Buddha niets; de kooplieden doen belijdenis als leeken na den Heer te hebben zien eten: een indrukkelijk schouwspel, wel berekend om iemand van de voortreffelijkheid des Heeren te overtuigen.

² Voyages des Pèlerins Buddhistes, fig. I, 66.

sche heiligdommen en relieken in Voorindië en de noordelijke grenslanden niet kan ontzeggen — hoe oppervlakkig hij anders de eigenlijk gezegde heilige schrift der Noordelijke Buddhisten ook gekend heeft¹ —, mag men het voor waarschijnlijk houden dat de aanspraken van Bactrië in den boezem der Noordelijke, of zelfs aller Voorindische Buddhisten als geldig erkend werden, althans geen ernstige bestrijding vonden. Zulks laat zich zonder moeite verklaren, indien men aanneemt dat de overlevering in den Lalita-Wistara omtrent het vaderland der twee kooplieden ook in de canonieke geschriften der Noordelijke secten werd aangetroffen. De lezing van den Mahâwagga is daarmede volstrekt niet in strijd; ze weerspreekt, noch bevestigt het bericht van den Lalita-Wistara.

De poging van Dr. Forchhammer om uit verschillende berichten af te leiden dat met het Utkala in den Mahâwagga de aldus genoemde provincie in Burma bedoeld moet wezen, kan m. i. niet welgeslaagd heeten. Zoo men de gegevens waarop hij steunt bedaard weegt en overweegt, leiden ze veeleer tot de tegenovergestelde uitkomst, namelijk dat in den Mahâwagga met Utkala volgens algemeen Indisch taalgebruik Orissa bedoeld is. Zulks neemt niet weg dat eene door bewoners van dit Utkala gestichte kolonie in Burma zeer oud kan wezen en mogelijk, schoon niet waarschijnlijk, reeds in de 5de eeuw v. Chr. bestaan heeft.

Niet in eene al te gewaagde stelling ligt de verdienste van Dr. Forchhammer's opstel, maar in 't vele wetenswaardige en nieuwe dat hij meêdeelt omtrent de oudere aardrijkskundige namen in Britsch Burma. Hij toont aan dat de provincie Utkala dezelfde is als die later, na de stichting van Pegu, in de 7de eeuw meer bekend was als Hansawatî (Pegu), ofschoon Buddhaghosha Hansawatî reeds laat bestaan millioenen maal millioenen jaren vóór het optreden van den laatsten Buddha, wiens wet thans nog van kracht is.

Over den naamsoorsprong van Shwe Dagon leeren wij van Dr. Forchhammer dat de klassieke naam luidt Tikumbha-cetî, en dat Dagon eene verbasterde uitspraak is van Tákum, en dit laatste van Tikumbha. Dit kan beteekenen „de Drie potten“, maar ook „de drie verhevenheden op het voorhoofd van olifanten.“ Niet onaardig is de volgende bijzonderheid die de schrijver

¹ Van den Zuidelijken canon wist hij in 't geheel niets.

mededeelt. „Het woord Tikumbha heeft vreemde lotgevallen beleefd: de Burmeezen, najverig op den stralenkraan van heiligheid welke de Dagobs van Syriam en Pegu omgeeft, hebben Tikumbha in Tigumbha, hetwelk „de drie bedelschalen“ beteekent, veranderd, en een vertelsel verzonnen, waarin Gautama en diens twee voornaamste jongeren, Cāripura en Māudgalyāyana, voorgesteld worden als hun bedelschalen begravinge ter plaatse waar de Shwe Dagon thans staat.“ Zoowel hier als bij andere gelegenheden toont de schrijver der Notes, volstrekt niet blind te zijn voor de volkomen onbetrouwbaarheid der zoogenaamde „geschiedkundige overleveringen“ der Burmeezen. Hij zegt ons o. a. hoe de Burmeezen het in den Mahāwansa voorkomende Aparantaka, d. i. het Westland, in engeren zin de kuststreek van Konkan, op Burma toepassen en dien ten gevolge den Thera Yonadhammarakkhita, den apostel van Aparantaka, beschouwen als den eersten geloofsprediker in Burma. Andere zotternijen van denzelfden aard die bij de Burmeezen en Shans voor geschiedkundige feiten doorgaan, zal ik met stilzwijgen voorbijgaan.

Het tweede stuk der Notes is gewijd aan een onderzoek naar de ligging van Suvarṇabhūmi, in Pāli: Suvarṇabhūmi, d. i. Goudland. Volgens de Singhaleesche kronieken was dit een der landen waarheen onder de regeering van Açokā apostelen werden afgevaardigd ter verbreiding van 't geloof. Hoewel de eene kroniek vertelt dat de twee zendelingen scharen duivels deed zwichten, en de andere dat zij een kinderetende reuzin verdreven, en het verhaal dus een sprookje is, blijkt er toch uit dat Suvarṇabhūmi reeds van ouds als de naam van een grensland van Indië bekend was. In de inscriptie van Kalyāni in Pegu, die kort vóór 1500 na Chr. is oppgesteld, dus meer dan 1000 jaar na de oudste Singhaleesche kroniek, wordt het sprookje van de twee apostelen en de kinderetende reuzin herhaald, doch de opsteller van 't opschrift vergenoegt zich niet met in 't algemeen van Suvarṇabhūmi te spreken, hij weet het tooneel van die denkwaardige overwinning der twee geloofshelden op de reuzin nauwkeuriger te omschrijven. Over zulk een vreemd verschijnsel verwondere zich niemand: het is een vaste regel der Buddhistische geschiedboeken dat de eerste berichtgevers nagenoeg niets van de gebeurtenissen, die zij beschrijven, weten te vertellen, en dat de kennis van den voortijd allengs toeneemt naarmate de geschriften jonger zijn. Sapiienti sat. De betrekkelijk

jonge Kalyâni-inscriptie is, in overeenstemming met dien stelregel, bijzonder goed omtrent die overoude geschiedenis van de reuzin ingelicht en zegt: „Hij (d. i. de voorzitter van 't concilie te Pâtaliputra) zond Pater Sona en Pater Uttara naar Râmañña-land, dat tot het rijk Suvarṇabhûmi gerekend wordt om er de Leer te grondvesten. Toen heerschte in Suvarṇabhûmi een koning met name Çrî-Dharmâçoka, wiens hofstad gelegen was ten Noordwesten van het heiligdom op den Kailâsaberg. De oostelijke helft van die stad lag op den top van een berg, de westelijke op vlakken grond. Die stad nu heet men tot heden toe Golamattika-nagara, wegens de menigte van leemen (mat-tika) huizen op de wijze van de huizen der Golalieden.”

De koning Dharmâçoka, die hier optreedt, is meer dan apocryf, vermits ter zelfder tijd Dharmâçoka te Pâtaliputra heerschte. Niet alleen zou de man denzelfden naam, maar ook denzelfden bijnaam, Dharma, gedragen hebben, een bijnaam dien de Indische koning uitsluitend te danken had aan zijn gehechtheid aan den Dharma van den Buddha.

Prof. Forchhammer schijnt aan den steller eener inscriptie van ongeveer 1500 het gezag toe te kennen van een ooggetuige, niettegenstaande de gebeurtenis of gewaande gebeurtenis, waarvan sprake is, meer dan 1700 jaar geleden was. Hoe onkritisch de hooggeroemde „Europeesche kritiek” dikwijls ook zijn moge, zulk een blind geloof aan de woorden van lieden wien het aan allen waarheidszin ontbreekt zal zelfs door haar gewraakt worden. Uit de aangehaalde zinsneden van 't opschrift van Kalyâni volgt volstrekt niets anders dan dat de opsteller er van, te recht of ten onrechte, Râmañña als een deel van Suvarṇabhûmi beschouwt of wel daarmede vereenzelvigt, want ook deze laatste opvatting is, naar de tekstwoorden, niet uitgesloten.

De vraag in hoeverre het zuidwestelijk deel van Burma te recht tot Suvarṇabhûmi gerekend wordt, is niet licht op bevredigende wijze te beantwoorden. De Indiërs bezitten geen aardrijkskundige handboeken, noch hebben ze die, voor zoover wij weten, ooit bezeten. Wel vindt men in verschillende werken dorre opsommingen van landen en eilanden, rivieren, bergen, bedevaartsplaatsen enz., doch die zijn hoogst oppervlakkig en slordig. Zonder twijfel waren er oudtijds in Indië klassen van menschen, zeevaarders en handelsreizigers, die eene veel uitgebreider kennis van Indië zelf en de aangrenzende streken hadden dan uit de overgebleven letterkunde blijkt, want hoe zou Clau-

dus Ptolemaeus anders in staat geweest zijn zijne berichten over Voorindië, Achterindië en een deel van Indonesië saam te stellen? Maar tevens kunnen wij uit de grove fouten in zijne plaatsbepalingen en voorstellingen van de gedaante dier streken opmaken dat zijne Indische zegslieden zich om nauwkeurige grensbepalingen niet bekommerden.

In Warâha-Mihira's *Brhat-Sanhitâ* XIV, 31 wordt het Goudland (Suvarṇabhû) geplaatst in 't N. O.; evenzoo in een ouder, nog onuitgegeven astrologisch werk aan Parâçara toegeschreven, waarin Suvarṇabhûmi opgenoemd wordt onmiddellijk naast Cîna, d. i. China, welke naam echter oudtijds niet voor het geheele hedendaagsche China in zwang was. In welken tijd Parâçara opgesteld is, laat zich niet bepalen; alleen is het zeker dat het boek door Warâha-Mihira, die in de 6de eeuw bloeide, tot de alleroudste geschriften over Indische astrologie gerekend werd, en uit taal en stijl, alsmede uit astronomische gegevens, blijkt voldoende dat het boek tot een geheel ander tijdperk behoort. Vermoedelijk heeft men onder dit Goudland ten N. O. van Madhyadeça het noordelijk deel van Achterindië te verstaan, doch aangezien de Tibetanen geheel Achterindië onder den naam Koki samenvatten, is het volstrekt niet onwaarschijnlijk dat ook de Indiërs nu en dan de benaming van Goudland over het gansche schiereiland uitstrekten. Bij deze veronderstelling is de toepassing van den naam ook op de kuststreek van Burma volkomen gerechtvaardigd. Dat in de Buddhistische bekeeringsgeschiedenis van Suvarṇabhûmi die kust moet bedoeld zijn, laat zich niet in twijfel trekken.

Eene andere vraag is of Suvarṇabhûmi eenvoudig als synoniem moet beschouwd worden met Suvarṇa-dwîpa, het Goudeiland. Dr. Forchhammer beschouwt het als eene zaak die van zelf spreekt, en beroept zich op eenen onwraakbaren getuige, den grooten Arabischen geleerde Birûnî, wiens verklaring toevallig juist het tegendeel leert. De Arabier zegt: „De eilanden van Zâbadj¹ dezelfden die bij de Sanskritschrijvers Suvarṇadwîpa of Goudeilanden heeten.” Onder Zâbadj verstaan de Arabieren niet Java of Cambodja, zooals Dr. Forchhammer meent, maar Java of

¹ Het is zeer twijfelachtig of Birûnî de Arabische Djim als dj uitsprak. Waarom zou hij in hetzelfde woord dan een z gebruikt hebben? De klinker van de tweede lettergreep behoeft geen e te zijn. Kortom, de ware transcriptie is m. i. Zâbag, d. i. Jâwaga (gewestelijk-Tamilsche uitspraak van Yâwaka).

Java-Sumatra. Zulke reeds lang uitgemaakte zaken mag men niet telkens als twijfelachtig voorstellen: op die wijze komt men niet verder en brengt men het publiek op een dwaalspoor. Een alles afdoende bijzonderheid omtrent Zâbadj en het Goud(eiland) leest men in het *„Livre des Merveilles de l'Inde“*, vertaald door den heer L. Marcel Devic en in tekst uitgegeven door Mr. P. A. van der Lith, bl. 154: *„C'était autrefois la coutume chez les rois du Zâbedj et (des pays) de l'or que personne, indigène, étranger ou musulman, ne pût s'asseoir devant eux, autrement que les jambes croisées, dans la posture nommée bersila.“* Het Javaansch-Maleische bērsila laat geene ruimte voor eene schaduw van twijfel over.

In hetzelfde boek, p. 62, treft men naast Zâbadj aan K̄mēr (of K̄mār) en Sanf, waarvan 't eerste natuurlijk Kmer, Oudjavaansch Kmir, d. i. Cambodja, aanduidt, en het tweede Tjampa, in Achterindië.

Suwarnadwīpa komt in den Kathāsarit-Sāgara herhaalde malen voor.¹ Eenmaal wordt er gesproken van 't eiland *„Suvarṇa-bhūmi“* genaamd. Daar het woord op zich zelf *„Goudland“* beteekent, laat de naam zich natuurlijk op een eiland toepassen. Hoe en uit de plaatsen van den Kathāsarit-sāgara en uit de Grieksche bronnen volgt dat met het Goudeiland Sumatra bedoeld is, heeft schrijver dezes reeds in deze Bijdragen (jaargang 1869) aangetoond, zoodat daarnaar verwezen wordt.

Er is alle reden om aan te nemen dat in de Geschiedenis van het Buddhisme, door den Tibetaan Tāranātha, Suwarnadwīpa de naam is van Sumatra. Op bl. 263 der vertaling van Schiefner lezen wij: *„Voorts in Sinhala-dwīpa, Yawa-dwīpa, Tāmra-dwīpa, Suvarṇa-dwīpa, Dhanaṣṭi-dwīpa, Payigu-dwīpa — in al deze kleine dwīpa's is van oudsher de leer verbreid geweest, en is zij het thans nog.“* Indien Payigu, zooals het schijnt, Pegu verbeeldt, begaat Tāranātha eene onnauwkeurigheid door dit te scheiden van Achterindië, dat hij in 't algemeen met den naam Koki bestempelt. Tot Koki rekent hij *„de noord-oostelijke landen Kāmarūpa, Tripura en Asam, die gezamenlijk ook onder den naam van Giriwarta bekend staan. Van daar oostwaarts gaande komt men aan den voet van het Noordergebergte aan de landen der Naṅga's“*²; het aan den Oceaan

¹ Aldaar 54, 86 en 100; 56, 62; 57, 72, 123, 110.

² Klaarblijkelijk de Nanga-logae van Ptolemaeus, die den naam verklaart als *„wereld der naakten“*; een of ander Indiër moet de etymologie *„magna-loka“* gemaakt hebben.

liggende land Pukham, Balgu enz.; het land Rakhang (d. i. Arakan), Hansawati en de overige deelen van het rijk Munjaug, verder Tjampa, Cambodja en de rest. Deze alle worden in 't algemeen Koki genoemd."

Het is duidelijk dat Tāranātha al evenmin Suwarnadwīpa met Suwarnabhūmi of Koki verwart als de Grieksche bronnen.

Over de ligging van Kalah, dat Prof. Forchhammer met het bovenvermelde Gola-nagara (etgenlijk: Golamattika-nagara) zou willen vereenzelvigen, durf ik mij minder beslist uitlaten. Alvorens men zulke vergelijkingen alleen op den klank af wil maken, behoort men onderzocht te hebben in welk Arabisch geschrift dit Kalah 't eerst voorkomt en welke uitspraak de Arabische schrijver met de Djim — want die is niet overal en altijd dezelfde — verbindt; immers het is nog al duidelijk dat de derde letter van 't Arabisch oorspronkelijk en nog bij de invoering van het schrift als *g* klonk. Ik zie geen enkele reden waarom de lange *o* in Golanagara door Arabische ooren verkeerd zou gehoord zijn en zou meenen dat het gevoelen dergenen die Kalah voor Kadah (Engelsch: Keddah) houden wel eene ernstige wederlegging verdient, zoo men zich daartoe in staat voelt, terwijl men het gekeuvel van een Sir Emerson Tennent en dergelijke liefhebbers gerust aan de vergetelheid mag prijs geven.

De geschiedkundige belangrijkheid der opschriften van Kalyāni en de Shwe Dagon bestaat in de vermelding van gelijktijdige of nog in 't geheugen levende gebeurtenissen en feiten, niet in de door haar opgewarmde sprookjes van duivels, reuzinnen en wonderdadige bekeeringen. Voor de vroegere geschiedenis van Burma is meer te verwachten van de oudere gedenkteeken en inscripties, die aan Dr. Forchhammer's aandacht niet ontsnap zijn. De uitkomsten van zijn onderzoek zal hij zeker te zijner tijd uitvoerig beschrijven; reeds nu deelt hij in het tweede stuk der Notes 't een en ander daaromtrent mede. "De oudste bouwvallen, beeldhouwwerken en inscripties", zegt hij, "in en om Thaton (Pāli: Saddhamma) behooren tot de 3de en 4de eeuw na Christus, ze hebben hun oorsprong niet te danken aan eenen invloed uitgaande van Golanagara. De terrasvormige tempels, de Wishnuïetische symbolen die Wishnu in zijnen negenden Awatāra (openbaringsvorm) als Buddha vertoonen; beeldhouwwerken die de welbekende Trimūrti (Brahma, Wishnu en Śiwa) voorstellen; en het alfabet van de inscripties te Thaton zijn onbetwistbaar van Zuidindischen oorsprong;

de letters zijn bijna identisch met het Telugu-Kanareesch schrift in zijn oudsten vorm, het Weingischrift van de 4de eeuw."

Hetgeen we hier vernemen is grootendeels ook van toepassing op de gedenksteen van Java en Borneo. Ook daar zijn de oudste opschriften in Weingikarakters; ook daar draagt ten minste één er van een Wishnuietisch karakter.

EEN WERK OVER OUDE OPSCHRIFTEN VAN CEILON.

DOOR

H. KERN.

Reeds in de dagen van den grondvester der Indische palaeographie, den genialen Prinsep, was het bekend dat Ceilon rijk was aan opschriften, waarvan de oudsten een letterschrift vertoonden weinig afwijkende van 't Indisch alphabet der 3de eeuw vóór onze jaartelling. Niettegenstaande nu en dan pogingen werden aangewend om enkele van die opschriften te ontcijferen en de Heeren Armour, de Zoysa, Rhys Davids en andere er in slaagden tamelijk bevredigende vertalingen te leveren, duurde het echter tot 1874, vóórdát de Regeering van Ceilon er toe besloot een oudheidkundig ambtenaar te benoemen, die belast werd de talrijke inscripties over 't eiland verspreid te verzamelen en uit te geven. De keuze der Regeering viel op eenen jongen Duitschen geleerde, Dr. Paul Goldschmidt, die in 1875 zijne werkzaamheden begon en weldra de bewijzen leverde dat hij uitnemend voor de hem opgedragen taak berekend was. Nadat Dr. Goldschmidt achtereenvolgens de streek van Anurâdhapura, Mihintale en Polonnaruwa, daarop de geheele zuidkust van Hambantotte af bezocht en doorzocht, en de voorloopige uitkomsten van zijne nasporingen in belangrijke verslagen openbaar gemaakt had, werd hij door zware koorts en aangetast, waaraan hij, te midden van zijn werk, op 7 Mei 1877 te Galle bezweek.

Ten gevolge van Goldschmidt's dood werd het werk, dat aanvankelijk reeds zulke goede vruchten opgeleverd had, tijdelijk gestaakt, doch niet lang; want reeds in 1878 slaagde de Ceilonsche Regeering er in eenen opvolger voor Goldschmidt te vinden in den persoon van Dr. Eduard Müller, eenen land-

genoot van den te vroeg aan de wetenschap ontrukten geleerde en even als deze een leerling van Weber te Berlijn. Müller voltooide het werk zijns voorgangers, en aan zijnen ijver hebben wij het te danken dat in 1883 een album met 59 platen, bevattende de gesteendrukte afbeeldingen van 39 opschriften, verscheen, benevens een daarbij behoorend boekdeel, onder den gemeenschappelijken titel van *Ancient Inscriptions in Ceylon. Collected and published for the Government by Dr. Edward Müller. London, Trübner & Co., 1883.*

In het bij de platen behoorende geschrift geeft de schrijver, na eene inleiding, vooreerst een Algemeen bericht over de inscripties, die, zooveel als doenlijk, in chronologische orde gerangschikt zijn; daarna worden de teksten in transcriptie medegedeeld; in het derde gedeelte vindt men de vertalingen, waarna ten slotte een alphabetische woordenlijst volgt.

De uitgegeven opschriften strekken zich uit over een zeer lang tijdperk, van de eerste eeuw vóór Chr. tot in den aanvang der 16de eeuw, en stellen ons dus in staat de ontwikkeling van 't Indisch schrift op Ceilon na te gaan, ofschoon sommige tijdperken zeer zwak vertegenwoordigd zijn. Over 't algemeen kan men zeggen dat zoowel op Ceilon als op het vaste land van Indië de karakters van 't schrift van Açoka's tijd af tot in de 3de eeuw na Chr. geen groote veranderingen ondergaan hebben en dat het Singhaleesche schrift tot in de 7de eeuw weinig verschildte van het gelijktijdig in het Zuiden van Dekkhan gebruikelijke; eerst na de 9de eeuw beginnen de afwijkingen meer in 't oog te vallen, hoewel het hedendaagsche sierlijke en krullige schrift zijne verwantschap met het nieuw Grantham of Malayâlim-alphabet nog geenszins verloochent.

De waarde der Ceiloneesche inscripties tot in de 11de eeuw is voor de geschiedenis van het land niet zoo groot al men verwacht had. Het zijn meestal korte vermeldingen van giften en gaven aan monniken en kloosters, of opschriften waardoor de oprichters van gebouwen hun namen wilden vereeuwigen. Het eenigste stuk van grooteren omvang, N° 20 bij Müller, heeft zooveel geleden dat de uitgever verklaart geen vertaling er van te kunnen leveren.

Daargelaten de nietigheid van den inhoud, zijn bedoelde opschriften ook daarom van betrekkelijk geringe waarde omdat

ze geen gegevens bevatten ter vaststelling der chronologie. Geen enkel stuk vóór de 12de eeuw na Chr. draagt eene dagteekening gerekend van 't Nirwâna ¹ of volgens eene andere jaartelling; alleen wordt wel eens 't regeeringsjaar van den heerscher opgegeven, „hetgeen“, zooals Dr. Müller te recht opmerkt, „in de meeste gevallen ons in 't geheel niet helpt.“ „Wij zijn dus“, zoo voegt hij er aan toe, „genoodzaakt ons te behelpen met aan de palaeographie ontleende gronden, en deze laten natuurlijk slechts eene ruwe raming toe, waarbij het op eene eeuw meer of minder gemeenlijk weinig aankomt. De meeste opschriften, van N°. 25—96, behooren tot deze soort, inzonderheid al de grotinscripties, die over 't gansche eiland verspreid zijn, evenals de opschriften op onze grafsteen. Het plan om voor deze een datum te bepalen moest ik spoedig laten varen, daar telkens dezelfde namen er op terugkeeren en ook de stijl gedurende ettelijke eeuwen stereotyp schijnt gebleven te zijn.“

De oudste inscriptie, volgens het gevoelen van Dr. Müller, bevindt zich te Tonigala, waarvan de maker het der moeite heeft geacht eene dubbele redactie te geven. De eerste luidt vertaald aldus: „Vijver van het opperhoofd Tissa, zoon van het opperhoofd Abhaya, bij den berg Acagirika-Tissa, geschonken aan de tegenwoordige en toekomstende universeele geestelijke broederschap (Kerk). De Koning Dewânampiya Gâmini Abhaya heeft afgestaan (?) Acanagara en Tawirikanagara, door het opperhoofd Tissa, zoon van het opperhoofd Abhaya afgestaan, 's konings vader, aan de tegenwoordige en toekomstende universele geestelijke broederschap.“ De andere redactie heeft: „Door het opperhoofd Tissa, zoon van het opperhoofd Abhaya is afgestaan deze vijver bij den berg Acagirika-Tissa aan de tegenwoordige en toekomstende universele geestelijke broederschap. De Koning Dewânampiya Gâmini Abhaya heeft afgestaan: Acanagara en Tawirikiya-nagara bij den berg Acagirika-Tissa aan de tegenwoordige en toekomstende universele geestelijke broederschap. Door het opperhoofd Tissa, zoon van het opperhoofd Abhaya, is afgestaan de vijver, door vader.“

De Koning Gâmini Abhaya, die in dit barbaarsch geschreven stuk voorkomt, moet, volgens den uitgever, òf Dutṭha Gâmani

¹ Daaruit blijkt voldoende dat de jaartelling van 't Nirwâna op Ceilon zelve niet officieel erkend was vóór de laatste helft der Middeleeuwen.

of diens broederszoon Watta-Gâmani wezen. Beide veronderstellingen stuiten op moeilijkheden. Het is waar dat Duttha-Gâmani, d. i. de ondeugende Gâmani, volgens den Mahâwansa eigenlijk Gâmani Abhaya heette, doch zijn vader was en volgens gezegde kroniek en volgens den Dîpawansa Kâkawanna. Wat Watta-Gâmani betreft, deze had inderdaad Tishya den Geloovige tot vader, maar tot grootvader Kâkawanna. Tenzij nu Abhaya een andere naam van Kâkawanna geweest is of wel de Singhaleesche kronieken geen vertrouwen verdienen, kan ook Watta-Gâmani niet bedoeld zijn. Wie dan? De hoog opgevoelde kronieken blijven ons het antwoord schuldigen.

Inscr. N°. 3 van den rotstempel te Dambulla, luidt in vertaling: „Grootte grot van Koning Gamini-Tissa aan de tegenwoordige en toekomstige universeele geestelijke broederschap geschonken.“ Eenen koning van dezen naam zoekt men in de Singhaleesche kronieken te vergeefs, en daarom spreekt Dr. Müller het vermoeden uit dat tusschen Gâmini en Tisa een putasa uitgevallen is, in welk geval de gever zou wezen een Tissa, zoon van Gâmani. Hij verwijst naar N°. 2, doch dit opschrift bewijst juist dat het vermoeden onhoudbaar is. Hoe slordig de opschriften ook gesteld zijn, er zou, indien „Tissa, zoon van Gâmini“ bedoeld was, niet kunnen staan, wat wij nu lezen, namelijk: „Dewanapiya maharajasa Gamini Tisasa“; wel: maharaja Gamini putasa.“ Er blijft derhalve niets over dan te veronderstellen of dat Gamini-Tissa een koning is die onder een anderen naam in de kronieken voorkomt of dat die kronieken geen onbepaald vertrouwen verdienen. Trouwens bij nagenoeg alle opschriften waarin koningsnamen voorkomen laten de kronieken ons in den steek. Zoo o. a. bij N°. 67, waarvan de aanhef door Müller aldus vertaald wordt: „We, Buddhadâsa, Mahinda, Mahâsena, three brothers, the great king Abhaya and our uncle the parumaka Buddhadâsa, a venerable, reverend thera [declare]: King Jettha Tissa, our sire, bought the karîshas¹ belonging to the villager Toda“ enz. Naar aanleiding hiervan teekent hij aan: „The names mentioned in the inscription Buddhadâsa, Mahinda, Mahâsena, Abhaya, Jettha Tissa are all common enough in the fourth century, but neither of the two kings mentioned in the Mahâwansa under the name of Jettha Tissa was succeeded by a son of the name of Abhaya,

¹ Een landmaat.